

On a polu lire à pouf LI BATREYE DES CWATE VINTS

èt n' nos vola-t-i nén à vos
è cauzer ?

Nos avans passé sakants bèlès pougnîyes d' eûres à lire èt ralîre « Li batrêye dès cwate vints », l' dêrin roman da Lucyin Mahin. Asteure, alans-n' wazu kidjôzer l' tot fris rêxhu oû do Mêsse Rfondeu ? Polans-n' dimèrer sins kiker èt n' nén dîre k' on dimère dsus nosse fwîn ? On a lèyu di tchife à keuwe èt fini pa s' dimander si l' ome n' a nén volu s' daurer trop râde djusk' au coron di s' n' istwêre. Bon bèn, l' tot èst d' s' î mète. Alans-î, Alonzo ? Atakans.

A volu trop sititchî dins sès vîzêyes, sès flitchètes mankenut l' trimozète dèl rôze. D' on costé i chortêye, d' l' ôte volà-t-i nén k' on l' prind à dauvi ? A crwêre ki l' malåde c'èst li minme èt k' a make i s' a dichombré, inte deus gote à gote d' èdwaramant, po ièsse presse à tins, ki l' imprimeû èstéve dèdjà à ratinde èt pèstèler. Tinèz, on arève bèn volu sawè èvou Bèrnadète a s' rôzêye comache prusté à Stèfane. © A-t-i wazu kibrodî l' pitite Kaiy èt l' xhourxhi à muxhète dins l' dos di s' vî èt si djinti waloneu d' popa odobén l' î a-t-èle po

RABULÈTS 2004 (A n' nén crwêre, s' cinkyinme anêye !) ¹⁰

comincî shoflé è s' cane à bûse l' djoû k' il a trové tro l' tins long d' awè s' dak dsus s' lét d' ospitau, k' on l' î docturnéve, s' apinse-t-i po tchêr èt vilin, discaurler nosse bone bouisse d' Inami, ?

Tot ça on nèl va maury sawè, savèz. Pisk' i nos dit k' ouy li Stèfane èst bèn difini èt c'k'on a dsos lès ouy c' èst l' ramèchnaedje di tos sès cayés èt papîs ritrovés dsus cès cayèts-là. (A s' dimander, tot d' minme, si on brake ni va co nén s' mète à mète lès pîces auzès traus come ça z-a sfî fait po on ovaedje da l' abé Hènin, minme ki çoulà a mètu si tant d' disdû dins sakants cassines k' on i trove k' c' èstéve dispècter l' prètcheus d' tant d' paskêyes. Bof, ça n' poréve co nos dner k' ène novèle banslêye d' drousins d' pus dins lès pau wêre ratindus RABULÈTS. Après tot, lès deus colorêyes baucèles s' ont èto ptète bèn lèyî èkèrdjî èt amwinrner à poner on "Vint

ans pus lon". Wadjîvrîz-v' k' on n' si va nén lèyî lontins culeter pa l' invîye di faèner lès cautes d' ène novèle maxhe à nosse amèdeu d' mârokins baudèts, l' fiskineû èsauvloné d' mau zurbin cosoçoneus ?) Dice-mêtins, come on n' nos a nén co èbané d' critikes èt, k' après tot, come m' popa dijève « Voci co ène boune tchofe po t' moustrer ki dji ti vwè voltîye », on s' va don rafiî :

- Po nosse paurt, on n'a pont d' awinne è l' marone. Si on a l' chôpiant è ls èwèsses, c' èst dèl fôte à dès pitès bièsses, ki lès françès è nn'ont fait dès biyèts à grèter po wangnî, pus sovènt piède, sakants aidans. A tot prinde, tot roviant, èwe, l' vî mot dès ployûres autou di s' chî à insèmî, i poléve mète inwinne, inne, inwe, éwe.

-On n' va nèrén dîre dsus sès racuzètes èteure Mwameus, Totseus èt Mauzoteus. L' vrêye istwêre èst dèdjà trop trisse èt, k' po l' momint, on n' èst co wêre bèn shûr d' awè

bèn tos

lès

pondants

èt djon-

dants po s'

fé ène vrêy

idêye. I gn'a

lès mwarts...

Mète tot dsus

l' dossère dès

paurticheus d'

aumayes, c' è-

st-ène miète tro

d' pau. Dîre ki tot

alève mia dot tins

do vî rêdjime, c' è-

st-on racoûti ki fau-

rève mète è mirwè

avou l' nosse di-dvant

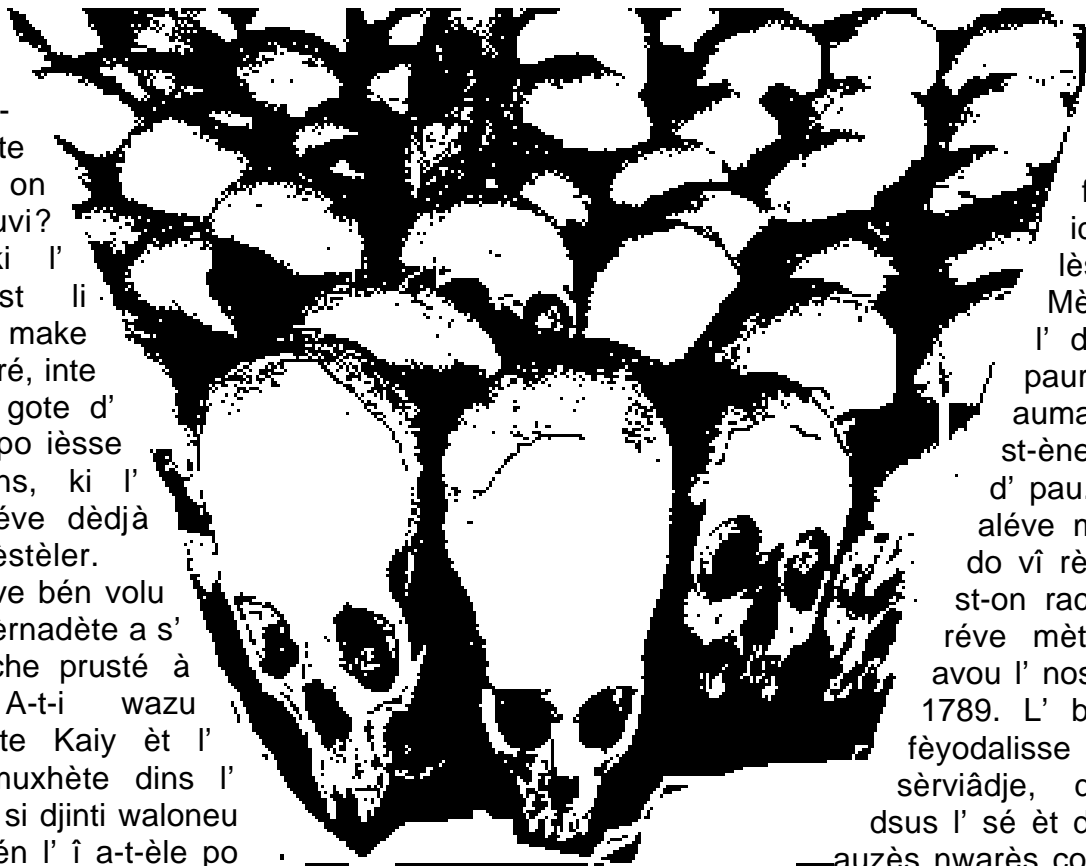
1789. L' bon tins do

fèyodalisse èt do

sèrviâdje, dès taces

dsus l' sé èt dès dècimes

—auzès nwarès cotes à l' Sint

I n' vos faut nén vos èwarer, on comèle èt maxhe todi lès moudêyes di sicrijhaedje

mèhin s' polîne docturner tot bouxhant ène avièrdje djon-nète. C' n' èst nén ène minte èt is sont co branmint ouy à dîre ki l' capuxhète d' cawou-tchou à mète à iute tot cki sièd à l' èpâmaedje n' èst k' on fayé papin dsus ène djambe di bwès... ça lèye passer oute !

Po cki èst dèl maladêye, n' rén dîre dèl... chite, c' èst-i man-ker d' flêre odobén di n' awè nén stî èpufkiné ? Èt po n' rén sawè dèl trifouyaedjes di drokes k' on passé l' date èt k' on vind patatavau l' Afrike à l' pîce, sins l' bwèsse ki va avou, n'a-t-i mauy oyû dèl trafikeus ki n' sont nén à ça près ? Li pite Kaiy k' on s' dimande po kwè fé on vos l' avéve si aujmint ègadî à l' ospitau si c'n'èst po riloketer ... ! èt passer

Djan èt auzès tchantêyes dicausses. Volà co Bén dèl disforîyes vatches. Por nos, il l' fait tro coûte po cki ça passé èt Bén tro longue po ck' il è dit. Po cki èst d' l' Incurâbe Aflachaedje dèl Disfinsses Songerèsses (I.A.D.S., è l' françès S.I.D.A.), on èst Bén placé po s' rimibrer ki gn' a Bén wêre d' ans, on dijève, do costé d' Kigali èto, ki c' èstève on invintaedje dèl bwanas po dischandi ène miète lès nwarès tchaleus si Bén nantîyes k' on s' dimande kwè kand nosse feume nos riwète. Après, is dijîne ki lès djondus pa l'

l' grande brouxhe dins lès colidors sins polu î riléver s' tièsse. I gn' a dèl mots k' on s' diman-de kwè : ièsse **rèyusse** n' èst-ce nén pus råde ièsse tot binauje, Bén tot contint ? Arivé auzès waloneus, avou leus wêre muchîs lomaedjes, i n' djôze nén dèl lisse Evik, d' sakants d' sès fèls évolés fou vikan-tisses, dèl disbates k' on î conxhéve, èt k' a toûné à rén pa l' difôte d' on maussî racisse k' il a co l' êr d' awè plêji à rèscontrer èt z' è cauzer. On l' va absoûde d' awè tro timpe moru po n' rén adîre dèl RABULÈTS ☺ I passe oûte do mwinrnoteus k'

a èyèrtchî po sès propès idêyes tot cki gn' avéve come caurs èt d' vikant dins l' ranteulike soce èt co è rissatchî tot l' umier. Pont d' mot dsus cki, ink èt pink è dimère co, li gazète ki d' lontins n' a stî ostant à tins èt z-eûre. K' ène ime-ame di n' nérén dîre (è l' Walo+gazète non pus) di cki dimère ène miète vikant èt dèl cias ki s' ècatinenut co po l' walon sins pont d' liârd d' aspouye, minme s' is sont ène miète lafadje dins leus sicrîjaedjes.

I nos faurève co djôzer d' on bègnon d' sès mâl àjhèys mots ki, avou li èt po nosse môde, kandjenut trop sovént d' sins, mins i nos shène ièsse, co ène fîye, Bén tro long. On s' va don djoker là, d' ostant ki nosse lîve comince à piède sès fouyas. L' ègluwaedje ni tént nén dèl masses èt tot vole è pîces. Bineureu ki VanCâ î a sti d' nosse potche...

Come c' èst drole, l' Ranteule sipotchîye, on ôte èto a stî caurlé po on voyaedje èt rascoude dèl tchinisses...

Esseki po ck' on a dit, i n' vos faut nén l' lire ? Bén shûr ki nonna, i vos faut tot rade vos plonker ddins. C' n' èst nén tot lès djoûs k' on trove à s' mète dsos lès ouy ène sakwè d' difèrint dèl vîyès ramponêyes au culot dèl vîye stûve...

"Mète li mouzon d' on èfant dins s' papin n' a mauy rimêdi s' chite"

"A sayî di fé passer dèl idêyes, on s' ritrove rade li tièsse Bén vûde" (Lee Tote)

